

EZÜSTLEPKE A PIACON

Hangjáték

GOBBY FEHÉR GYULA

Szereplők:

Tibor
Sebestyén
Ernő
Nóra
Sneider
Vevő
Második vevő

(Piaci zaj. Kiabálás, zörejek, moraj.)

TIBOR Két hónapja vagyok itthon, addig Magyarországon dekkoltam, de nem tudtam magamnak igazi életet biztosítani.

SEBESTYÉN Dolgoztál valahol?

TIBOR Vendéglős voltam. Egy kis büfét béreltem Szegeden. De befuccsolt.

SEBESTYÉN Na, ez jellemző rád. Mi azért gürcölünk itt a szabadkai bolhapiacon, hogy összeszedjünk egy kis alaptőkét, amiből majd büfét nyitunk, te meg Szegeden se érvényesültél.

TIBOR Érvényesülés . . . Te befejezted az egyetemem?

SEBESTYÉN Nem sikerült. Harmadéven elakadtam. Ma már nem is gondolok rá. Tanulni se időm, se kedvem. Csak menne jobban az üzlet!

TIBOR Én szakképzett biológus vagyok. Sőt!

SEBESTYÉN Mi az, hogy sőt? Még biológusabb vagy a biológusoknál?

TIBOR Asszisztens voltam az egyetemen.

SEBESTYÉN A mienken?

TIBOR A mienken. Kocsis maga mellé vett segédjének.

(A vevő hangja egész közletről.)

VEVŐ Ez a fekete telefon mennyibe kerül?

SEBESTYÉN Ez 280 német márka, de titkárnős, drótnélküli, száz méter távolságról is használható . . .

VEVŐ Annyiért már igazi Panasonicot is kapok.

SEBESTYÉN Ez igazi Panasonic, kérem. Írja rajta.

VEVŐ Itt mindenben azt írja, amit maguk akarnak. A konyak, az igazi francia, csak éppen meg lehet tőle vakulni. A farmer igazi Levi Strauss, csak éppen nem lehet kimosni, mert összemegy olyan kicsire, mint a rövidnadrág . . .

SEBESTYÉN Ha telefont akar, ajánlhatom ezt az osztrák gyártmányt is. Kissé nagyobb méretű, de nem olyan érzékeny, mint a Panasonic . . .

VEVŐ Bóvli ez mind!

SEBESTYÉN Ha nem tetszik, menjen arrébb. Nem azért állok itt, hogy a maga hülye ötleteit hallgassam.

(Piaci zaj.)

TIBOR Ezt jól elirányítottad.

SEBESTYÉN Még garanciát is adok a telefonjaimra. De arra senki sem kényszeríthet, hogy hülyéssel vitatkozzam.

TIBOR Hát, bizony sok minden megváltozott itthon is, mire hazaértem. Újvidéken is piac lett az egész város. Először csak az utcára szorultak ki a piac területéről az árusok, aztán terjedni kezdtek az utcán. Most, ha kimégy a házból, már a bejáratnál vehetsz krumplit meg hagymát, a benzinállomáson gyermekingeket árulnak, a rendes boltban Pampers pelenkákat . . .

SEBESTYÉN Magyarországon jobb volt?

TIBOR Jobb? Több pénzzel indultam el, mint amennyivel hazaértem. Amikor jött a második behívóparancs, az asszonnyal döntöttük el, hogy eladjuk a lakást, és nekivágunk. De mire átkerültem, ott már egyedül voltam, mint egy elhagyott gyermek.

SEBESTYÉN De az élet jobb volt?

TIBOR Kezdetben érdekes volt. Ügyvédekkel tárgyaltam, hivatalnokokkal, partnerekkel, ügyfelekkel, vendégekkel . . . Mindenki sokkal udvariasabb, mint itthon, Vajdaságban. De ügyesebbek az átejtésben is. Azt hittem, szegedi polgár leszek . . . És te hogy élted át a háborút?

SEBESTYÉN A háborúban.

TIBOR Voltál a fronton? Nem szöktél meg?

SEBESTYÉN Apám tolösziékes beteg, anyámnak infarktusa volt, ott a nővérem két árvája, hova szöktem volna? Két hónapot dörgöltem az ágyút.

TIBOR Hova vittek?

SEBESTYÉN Baranyába.

TIBOR Lőttél?

SEBESTYÉN Minden reggel jött egy kamion lőszer. Minden tüzér kapott húsz golyót, azt estig ki kellett lőni. Hatvan nap alatt ezerkétszáz lövedéket lőttem át a horvát oldalra.

TIBOR Mit lőttetek?

SEBESTYÉN Nem kérdezte senki. A tiszteket nem is érdekelte a dolog. Mondhatnám, csak teljesítményre dolgoztunk. Aztán egy hétig nem érkezett élelem, akkor az egység föllázadt, hazaengedtek bennünket. Ez a történetem.

TIBOR Senki nem támadott rátok? Semmilyen ütközetben nem vettél részt?

SEBESTYÉN Tüzér voltam, hogy mi történt az első vonalban, azt nem tudom, csak azt láttam, hogy mindenki részeg, aki arra megy, és aki arról jön. Nemigen volt kedve senkinek sokat mesélni.

TIBOR Magyarokat láttál?

SEBESTYÉN A faluban maradt tíz-tizenöt család. Főleg öregek. De nem mertek beszélgetni velem sem. Mindenkitől félték. Megjegyzem, joggal. Éjszaka részeg bandák járták a falut. Sokszor lőttek le teheneket, disznókat. Ha éhesek voltak, a rendes katonaság is bandaként viselkedett.

TIBOR Legalább most nem mernek bántani itthon.

SEBESTYÉN Kik?

TIBOR Engem azzal cukkolnak, hogy katonaszökevény vagyok, gondolom, téged mégse mernek bántani itt a piacon.

SEBESTYÉN Ugyan már! Ki kérdi azt, hogy mit csináltál valamikor? Vannak itt köztünk hercegovinai szökevények, vannak muzulmánok, albánok a sok lengyel meg ukrán mellett. De ha jön a piaci felügyelőség, egyformán szökünk előle mindnyájan.

TIBOR Én meg azt hittem, legalább valami hasznod van belőle, hogy odaát voltál.

SEBESTYÉN Haszna csak a tolvajoknak meg a fosztogatóknak volt, ma is azok kezelik a nagy pénzt.

ERNŐ Végre ideértem. Kösz, hogy vigyáztál a holmimra.

SEBESTYÉN Ez itt Balogh Tibor Újvidékről. Áruért jött, megbízhatok benne, együtt jártunk egyetemre.

ERNŐ Ha van pénze, meglesz a bizalom is.

SEBESTYÉN Ernő matematika szakos tanár. Másfél évig Svédországban élt.

TIBOR Hazajöttél Svédországból?

ERNŐ Most azt hiszed, hogy hülye vagyok, mi? Apukám, én azt az országot nem is láttam.

TIBOR Hol voltál?

ERNŐ Mint menekültet asszonyostul, gyerekestül egy Malmö melletti menekülttáborba helyeztek el, de onnan kétszer engedtek be a városba a másfél év alatt. Se letelepedési engedélyt, se munkavállalási engedélyt nem kaptam,

és most, hogy állítólag véget ért a háború, szépen, kulturáltan, svéd udvariassággal repülőgépen szállítottak haza bennünket.

SEBESTYÉN De legalább megtanultál svédül.

ERNŐ Az volt az egyedüli sikerem, hogy addig jártam a telepvezető nyakára, amíg svéd nyelvtanfolyamot indított. Így most az asszony is meg én is svédül beszélgetünk, ha nem akarjuk, hogy a gyerek értse, amit mondunk.

SEBESTYÉN Nicht vor dem Kind!

ERNŐ Jawoll, Herr Kommandant! És ön, szép vitéz, mely áruban érdekelt?

TIBOR Mindenben, amin pénzt lehet keresni. Árulok telefonokat, tornacipőket, kötött árut és sárgaréz huzalt. Ami a vevőt érdekli, ami menő dolog, az engem is érdekel.

ERNŐ Nagyon okosan. Megélni tudni kell. Meg számolni is.

TIBOR Hogy nem iskolában dolgozik? Tudtommal a matematikusokat keresik.

ERNŐ Engem lámpával sem találnak. Ugyanis számolok. Egy tanári fizetés ötszáz dinár, kettő, az ezer. Itt naponta megforgatom a háromszorosát. Ha csak húsz százalék a tiszta haszon, akkor az mennyi?

TIBOR Hatszáz dinár.

ERNŐ Ahhoz képest, hogy biológusnak tanult, akár az én Sebestyén barátom, még nem hülyült el teljesen.

TIBOR Szóval, inkább a piac, mint a katedra.

ERNŐ Miért? Magánál inkább a katedra, mint a piac?

TIBOR Én inkább választottam volna a katedrát, de mint volt katonaszökevény, egyszerűen kihajítottak az egyetemről.

SEBESTYÉN Így növelték eggyel az üzletemberek számát.

TIBOR Így lettem árus az újvidéki piacon.

ERNŐ Ne keseregjen, számoljon. Tudok szolgálni igazi Nike cipőkkel, vannak éjjel világító, iskolásgyermeket védő és egyben színességükkel elszőrakoztató lámpás cipőim, van házilag készített gyári blúzkollekcióm, valóban olcsón adom, ha kilóra veszi, vannak ékszereim . . .

TIBOR Ez itt mi?

ERNŐ Mondom, ékszerek!

TIBOR Ezüstlepké! Ez olyan, mint az az enyém volt valamikor . . .

ERNŐ Persze, csupán ezüstözött. De ha tetszik, készít a barátom ezüsből is. Nem figyel?

TIBOR Olyan ez, mint az enyém volt . . . Egészen olyan . . .

(A piaci zaj lassan lehalkul. Vízcsobogás.)

NÓRA Milyen szép őszünk van.

TIBOR Ez az ősz számomra tavasz.

NÓRA Ne viccelj. Nézd az őszi virágokat, milyen szépek, egész hatalmas gyűjteményt készíthetnél.

TIBOR Inkább benned gyönyörködök. Olyan vagy, mint egy őzike.

NÓRA Légy már praktikusabb, elvégre egy év múlva kész biológus leszel.

TIBOR Árudd el, hanyadéves vagy! Jobban ismered a virágokat, mint én, órákra jársz velem, de sohasem mondtad meg, hol tartasz a tanulmányaidban.

NÓRA Az az érdekes, hogy ezen a parton, a bácskai oldalon is megtalálhatók az erdei virágok, mert áthordja őket a szél a másik oldalról. Szállnak át a magocskák a Duna hullámai fölött . . .

TIBOR Gyere, bújjunk el az őszi virágok között.

NÓRA Várj. Meg akarom mutatni neked, hogy igazam van. Nézd, ott egy macskafarkú veronika.

TIBOR Micsoda?

NÓRA Ezt hazaviszem. Egészen tölgy aljában talált helyet magának. Még egészen ép a virága . . . Lila fürtje úgy áll, mint a gyertyaszál. Átellenes levelei elliptikusak és csipkézetten fűrészeltek . . . Elteszem emlékebe.

TIBOR Én feleségül akarlak venni, te meg virágok után loholsz. Utolérhetlek valaha is?

NÓRA Majd ha lediplomálsz, és elhelyezkedsz.

TIBOR Akkor érhetlek utol?

NÓRA Akkor megyek hozzád feleségül.

TIBOR *(énekel)* Egy csók és más semmi . . .

(Cuppanás.)

NÓRA Nézd, ott milyen különleges virág. Olyat még nem is láttam soha.

TIBOR Várjál, még csak a csóknál tartottunk.

NÓRA Ez milyen virág lehet?

TIBOR Ne szaladj, megvár. *(Nagyot nevet.)* Elszállt. Hiszen az lepke volt! Egy lepkéről hitted azt, hogy virág.

NÓRA *(messziről)* Ne vess, csak ne vess. Azt hittem, végre találtam egy olyan virágot, amelyet nem ismerek.

TIBOR Egy virág, amely repülni tud.

NÓRA Kék lepke volt. Olyan szép az ősz, hogy még röpdösnek a lepkék is.

TIBOR Te is ilyen kis lepke vagy. Egy virág, amely repülni tud. De én komolyan megfoglak egyszer. Legyél a feleségem.

NÓRA Balogh úr, mondtam már, ha lediplomált és állás után néz, majd tárgyalunk . . .

(Hirtelen rezesbanda muzsikál. Majd közletről Tibor halk hangja.)

TIBOR Nézd, milyen esküvői ajándékot hoztam neked.

NÓRA Mutasd.

TIBOR Ne kapkodj, azt akarom, hogy ez közös titkunk maradjon. Csak te meg én tudjuk, hogy mit jelent nekünk.

NÓRA Ezüstlepke . . . Ez egy egyszerű lepke . . .

TIBOR Rólad mintázta az ékszerész. Egy virág, amely repülni tud.

NÓRA Köszönöm. Föltűzhetem?

TIBOR Gyere, segíték. Nem kell elárulni senkinek, hogy mit jelent.

NÓRA Azt hittem, minden pénzünket a bútorra gyűjtjük, te meg ilyesmire is költesz.

TIBOR Majd lesz bútor is. De ez a szerelmünk jelképe, nem álltam meg, hogy ne vegyem meg. A kedvedért tettem.

NÓRA Ne csókolózz, mit gondolnak a vendégek?

TIBOR Gondoljanak, amit akarnak, a férjed vagyok, hivatalos iratot kaptunk róla délután . . .

NÓRA Sokan idenéznek.

TIBOR Nézzenek. Te vagy az én kicsi virágom, az én kicsi lepkém, és én boldog vagyok . . .

(A násznagy nagyot kiált: Menyasszonytánc!, és a rezesbanda csárdást húz. Aztán hirtelen a lakás csendje.)

NÓRA Nincs ebéd.

TIBOR Nem főztél semmit?

NÓRA Miből? Egy megveszekedett vasunk sincs.

TIBOR Hiszen minden pénzt hazaadok.

NÓRA Az a pénz kevés.

TIBOR Kevés . . . Valóban kevés a pénz. Már milliókban számolunk, de nem érnek a jegybankók semmit. Mióta ötvenmillióba kerül egy üveg sör, lemondtam a napi egy üvegről is.

NÓRA Vállalj különmunkát.

TIBOR Már dolgozom három helyen.

NÓRA Vállalj még valamit.

TIBOR Nem érdemes. Mire a tiszteletdíjat befizetik a számlámra, semmit sem ér.

NÓRA Éhen halunk. Bútort is kellene még venni, itt állunk egy kaucussal, két szekrénnel meg két székkal az egyetlen szobánkban. Ha vendég jön, nincs hova leülnie, ha leül, nincs mivel megkínálnom.

TIBOR Közben én kések a magisztériumi munkám bejelentésével. Ha nem készülök el vele időben, kidobnak az egyetemről.

NÓRA Lehet, jobb is lenne.

TIBOR Hogy mondhatasz ilyet? Tudod, hogy egész életemben ambicionáltam ezt a pályát.

NÓRA Ambicionáltad . . . Milyen hivatalosan tudsz néha beszélni. Ezek szerint nekem is csak azért udvaroltál, mert azt hitted, hogy én is biológusnak készülök?

TIBOR Ugyan, ezerszer megvitattuk ezt a kérdést. Igaz, hogy nem tudtam, csupán időtöltésből jársz az egyetemre, de ez ma már mindegy.

NÓRA Nekem nem volt mindegy, hogy ott kell titokban lapulnom, amíg az egyetemista urak tanulás helyett kártyáztak a pad alatt.

TIBOR Jól van, az is megtörtént.

NÓRA Most mégis te vagy a tanár, én meg egyszerű háziasszony lettem. De miből? Nem mondanád meg? Miből főzlek, mikor nem jut semmire?

TIBOR Fontos, hogy szeretjük egymást. Majd elmúlik ez a nehéz korszak is.

NÓRA Mindig optimista voltál.

TIBOR Gyere, megpusztilom az orrod hegyét.

NÓRA Ugyan, hagyjál!

TIBOR Te vagy az én kis virágom. Az én kis lepkém. Az én kis ezüstlepkém . . .

(Csend, majd megszólal a rádióbemondó.)

BEMONDÓ Jó reggelt kívánok! Önök az Újvidéki Rádió Reggeli híradóját hallgatják. Ma 1993. augusztus 13-a van . . .

(Kattanás.)

NÓRA Miért kapcsoltad ki?

TIBOR Nem bírom többé idegekkel a háborús híreket. Az Újvidéki Rádió híradója átváltozott boszniai híradóvá, nem vetted észre? Néha még egy-egy horvátországi öldöklés belekerül, de tulajdonképpen az egész Boszniáról szól.

NÓRA Mit mondjanak, ha most ott folynak a harcok.

TIBOR Mondjanak, amit akarnak, de én nem hallgatom.

NÓRA És én se hallgathatom?

TIBOR Csak azt éred el, hogy még jobban félsz.

NÓRA Te meg a struccokat követed. Ha homokba dugod a fejed, akkor megszűnik a veszély?

TIBOR Ne veszekedjünk. Annyi a baj, gyűlölet körülöttünk, még mi is hülyeségeken veszekszünk . . .

NÓRA Nem zárkozhatunk el a világtól teljesen . . . Ma is reggel ötkor keltem, hogy hosszú sorban állás után két liter tejet vehessek. Beszéljessünk a sorbanállásról?

TIBOR Tudom, hogy mindenütt megaláztatásban van részed. Mindnyájan átéljük ezt. Sorban állunk a fizetésért, aztán rohanunk a bankba, hogy sorban

álljunk a pénzért, aztán rohanunk a boltba, hogy még vegyünk valamit a pénzért, mielőtt teljesen elértéktelenedne . . .

NÓRA Téged legalább leköt a magisztériumi munkád. De én szinte egész nap egyedül vagyok.

TIBOR Eljöhethnél velem az egyetemre. Mondtam, hogy iratkozz be hozzánk rendes hallgatónak. Most már nem szólhat bele édesapád.

NÓRA Én végigjártam három évet a biológián, most még egyszer hallgassam végig ugyanazokat a szövegeket?

TIBOR Lerakhatnád a vizsgákat gyorsított ütemben . . .

NÓRA Aztán kitörölhetném a fenekemet a diplomámmal. De túlságosan kemény papírra nyomtatják azt is.

TIBOR Mi van veled? Nóra, kicsi virágom, egész elváltozott az arcod . . .

(Ajtócsengő.)

TIBOR *(suttog)* A szekrénybe bújok. Mondd, hogy hivatalos útra mentem.

(Nyikorog a szekrényajtó, majd érthetetlen mormolás hallatszik. A külső ajtó csapódása után kulcsok csörgése. Kopogás.)

NÓRA Kijöhetsz már. Elmentek.

TIBOR *(suttog)* Ók voltak azok?

NÓRA Ne suttogj, elmentek.

TIBOR Éreztem, hogy újabb behívó jön.

NÓRA Itt a papír róla.

TIBOR Mondtam, hogy ne vegyél át tőlük semmit.

NÓRA Nem írtam alá semmilyen elismervényt. Ezt meg a kezembe nyomták. Mit mondjak két géppisztolyos katonának? Menjenek a fenébe? Hagyják békén a férjemet?

TIBOR Megbeszéltük. Nem vagyok itthon, nem tudod, mikor jövök, az én nevemben semmit se vehetsz át . . .

NÓRA Egész belesápadtál. Pedig lehet, hogy valóban csak gyakorlatra hívják be az embereket. Egy egyetemi tanárt minek bántanának?

TIBOR Behívnak gyakorlatra, s aztán Boszniából hoznak haza, ha egyáltalán hazahoznak.

NÓRA Szedd össze magad, igyál egy kis vizet.

TIBOR Kösz, hogy törődsz az egészségemmel, legalább annyit, mint a her-báriumoddal. Majd iszok egy nagy pohár vizet.

(Vízcsobogás. Lehalkul. Emlékkép.)

NÓRA Nézd ezt a gyöngyszemet. Óvatosan kell vele bánni, ne nyúlj hozzá a mancsaiddal, mert megsérted.

TIBOR Nem vigyázol az új kerékpárra. Várj meg, amíg megfogom, nem szabad így elhajtani, elgörbülhet a villája.

NÓRA Kit érdekel egy kerékpár? Kitépem először a füvet mellőle, amikor kiszabadul, teljes pompájában látszik. Meg tudod mondani, hogy micsoda?

TIBOR Egy gyönyörű hajadon térden állva.

NÓRA Ne marháskodj. Vérehulló fecskefű. Már a neve is örömet okoz. Igazán jellegzetes példány. Nézd, a felső levelei miképpen ülnek. A virágok kis ernyőkben fejlődnek, hamar elnyílnak. A másik ágon már van termése is. Hosszú és szálas, becőszerű tok.

TIBOR Milyen szerű?

NÓRA Becőszerű. Olyan, mint a borsóé vagy a babé. Mi a neve latinul?

TIBOR Szeretlek. Örökké szeretni foglak. Ez a nevem.

NÓRA A híres biológus. Családja: a mákfélékhez tartozik.

TIBOR Hívjál máknak, babnak vagy borsónak, csak szeress.

NÓRA Nem tudod a latin nevét?

TIBOR Latin neve Ámor. Oroszul ja ljublju tebjá.

NÓRA Papaveraceae a család, a vérehulló fecskefű latin neve pedig Chelidonium majus.

TIBOR Mióta ismerlek, örök május az életem.

(Vízcsobogás.)

NÓRA (közelről) Nincs nekünk annyi pénzünk, hogy egész nap folyasd a vizet.

TIBOR Jaj, nyitva hagytam a csapot.

NÓRA Ha annyira félsz a katonaságtól, itt hagyunk csapot-papot.

TIBOR Nem félek. Tartalékos tiszt vagyok. De egy fölösleges háborúban fölösleges célokért fölösleges az életemet áldozni.

NÓRA Mások is elkerülték már a háborút.

TIBOR A hallgatók mesélik, hogy senki sincs otthon.

NÓRA Hát hol vannak?

TIBOR Mindegyik a másíknál van. Akit keresnek, az éppen nincs otthon.

Csakhogy én nem hagyhatom ki az óráimat. Ha el akarnak kapni, megvárnak órára menet.

NÓRA Eddig nem mentek be az egyetemre a járőrök, igaz?

TIBOR Eddig nem. De ha te is benne vagy, valóban nekivágunk a világnak.

NÓRA Hova mehetünk? Van külföldön ismerősöd vagy rokonod?

TIBOR Egyik unokatestvérem Szegeden van. Majd föl hívom telefonon.

NÓRA Ha elindulok, akkor Kanadába megyek, Brazíliába, Új Zélandra, esetleg Argentínába. Szegedre bármelyik nap kirándulhatok.

TIBOR Egyrészt jöhet nap, mikor engem többé ki sem engednek az országból. Másrészt meg minden kilépéskor fizetni kell a határon. Van neked arra pénzed?

NÓRA Ne engem kérdezz. Ebben a családban te vagy a kenyérkereső. Neked van-e rá pénzed?

TIBOR Eladjuk a lakást, és megkíséreljük odaát föltalálni magunkat. Ha nem helyezkedek el mint biológus, föltalálom magam mint fordító. Magyarul, szerbhorvátul, angolul beszélek. Valakinek csak szüksége van rám.

NÓRA És énám?

TIBOR Rád nekem van nagyon nagy szükségem. Méghozzá örökkön örökké. Mondtam ezt már neked?

NÓRA Eladnád a lakást? Ez apai örökséged.

TIBOR Akkor mégse kellene nulláról indulnunk.

NÓRA Én előbb keresnék egy jó ügyvédet, aki ért a telek- és lakásügyekhez, megnézném, mit ígér ezért a lakásért, s csak aztán döntenék az ügyben.

TIBOR Mindig praktikusabb vagy az ilyen ügyekben, mint én. Keresünk egy ügyvédet.

(Ajtócsengő.)

TIBOR Ne nyisd ki, amíg ki nem kukucskáltál!

NÓRA Nem kell izgulnod, ez Sneider úr, az ügyvéd. Előre bejelentette magát.

TIBOR (suttog) Azért csak kukucskálj ki előbb, légy szíves!

NÓRA (nevet) Kukucskálok én eleget.

(Ajtócsapódás.)

SNEIDER Kezeit csókolom, kisnagysád! Ön napról napra szebb lesz, ezt még a legszigorúbb esküdtszék is méltányolná.

NÓRA (kacag) Ne udvaroljon, Sneider úr, mi pénzt várunk magától, nem szavakat.

SNEIDER Ki kell jelentenem, Balogh úr, a maga aranyos felesége nagyobb üzleti érzékkel bír, mint egyik-másik ügyfelem, aki szakképzett kereskedő.

TIBOR Üdvözlöm, ügyvéd úr. Tessék helyet foglalni.

SNEIDER Köszönöm, tanár úr. Annyit lótok-futok, hogy egy perc szusszanás jót is tesz fáradt lábaimnak.

NÓRA Megkínálhatjuk egy kávéval?

SNEIDER Köszönöm. Ha az ön aranyos kacsója főzi, én mindent elfogadok.

NÓRA Akkor beszélgessenek csak, mindjárt itt leszek.

TIBOR Jó hírt hozott nekünk?

SNEIDER Ahogy vesszük. Nézze, uram. Most nincs olyan jó ára a lakásnak, mint valamikor. Rengetegen hagyják el az országot, sokan pánikszerűen menekülnek, leverik az árakat.

TIBOR Ismerem a helyzetet.

SNEIDER Na igen.

TIBOR Ez mégis a város központjában fekvő lakás.

SNEIDER Viszont nem új. Több mint hetvenéves épület.

TIBOR Ahogy ma építenek, ez előny is. Láttá, olyan téglafalak tartják, hogy nyugodtan lehet rá húzni még egy emeletet.

SNEIDER Na, igen, amennyiben a városi hatóság engedélyt ad rá.

TIBOR És bútorozva adjuk el . . .

SNEIDER Amennyi bútor van, az nem sokat jelent.

TIBOR Summa summárum?

SNEIDER Hosszú talpalás után szereztem rá vevőt, amint azt a nagyságos asszonynak mondtam is . . .

TIBOR Járt ma itt?

SNEIDER Meg kellett mutatni a vevőknek a lakást, másképpen nem megy. Senki se vesz zsákbamacskát, ugye.

TIBOR Nóra nem is mondta még . . .

SNEIDER Ketten is érdeklődnek iránta, én majd alkudozom.

TIBOR Bizonyos áron alul nem adom. Ezt közöltem már . . .

SNEIDER Na, igen. Nézze, Balogh úr. Ez negyvenkét négyzetméter összesen, ha levonom a saját költségeimet, az átíratást, kaphat érte harmincezer márkát kézbe. Ennyit ki tudok sajtolni érte.

TIBOR Én legalább harmincötöt kértem.

SNEIDER Kérni lehet, kapni a mai körülmények között nehezen. Megkísérlem fölsrőfolni még egy-két ezerrel. Amint aláírják a szerződést, garantálom, hogy a pénzt átadja az ügyvéd kollégám Szegeden. Csempésznie nem kell, izgulnia nem kell, a pénz Szegeden várja.

TIBOR Ezer márka négyzetmétere. Ezen alul nem érdemes odaadnom

SNEIDER De gondolja meg, uram. Nekem is vannak költségeim. A közvetítési díj is szokás szerint legalább húsz százalék. Ez a minimum, ami az ügyvédnek jár.

TIBOR Harmincötezer. Ez a minimum, amibe beleegyezem.

SNEIDER Na, igen. Esetleg szerzek még néhány érdeklődőt. De ez, Balogh úr, mind időbe telik. Maga meg nagyon siettet.

TIBOR Tudja, engem is siettet az idő. Nem szeretnék egy nap a lövészárkokba. ébredni.

SNEIDER Bár én lennék még ebben a korban, higgye el, nem félnék olyan nagyon. Átélt már néhány háborút ez a nép. Itt már írmagunk se lenne, ha minden alkalommal elszalad apraja-nagyja. Nem hibáztatom, ez teljesen magánvélemény, hogy úgy mondjam . . .

TIBOR Harmincöt. Ez az utolsó szavam.

SNEIDER Na, igen. Meg fogjuk próbálni kérem. Hátha nyélbe lehet ütni.

NÓRA Itt a friss kávé. Megihatjuk az áldomást!

SNEIDER Hogy ön milyen friss és üde, asszonyom. Olyan ez a kávé az ön kezéből, mint az orvosság.

NÓRA Igazi gavallér maga, Sneider úr.

SNEIDER Higgye el, most könnyű a dolgom. Csak az igazat kell bevallanom a tisztelt bíróság előtt . . .

(Betör a piaci zaj. Veszekedés.)

ERNŐ Maga arra sem emlékszik, hol vette ezt a mixert!

MÁSODIK VEVŐ Magánál vettem. Látja a saját asztalát? Most is árulja őket!

ERNŐ Tudom, hogy mit árulok, meg azt is, hogy amit eladok, azért garanciát vállalok. Hol a névjegyem?

MÁSODIK VEVŐ Nekem semmiféle névjegyet nem adott.

ERNŐ Na látja. Én mindenkinek, aki tőlem komolyabb gépet vesz, nyomtatott névjegyet adok, amire ráírom a gép nevét, számát és a dátumot. Ha nincs névjegye, másutt keresse az igazságot. Nekem semmi közöm ehhez a mixerhez.

MÁSODIK VEVŐ Azt hiszi, kitolhat az egyszerű emberrel? Azt hiszi, lopom a pénzt? Ez a mixer nyolcvan márka volt, a feleségem születésnapjára vettem. Ha nem cseréli be, lelövöm, mint a kutyát.

ERNŐ Csak ne fenyegetsen, mert komolyan veszem.

MÁSODIK VEVŐ Én nem fenyegetem, nekem elegendő van belőle, hogy mindenütt kitoljanak velem. Még egy ilyen senkiházi is, aki csak arra képes, hogy a piacon áruljon.

ERNŐ Tisztuljon innen, mert hívom a rendőröket.

MÁSODIK VEVŐ Megyek, és én hívom a rendőröket. Majd meglátjuk, kinek van igaza.

SEBESTYÉN Néha életveszélyes alakok jelennek meg.

TIBOR Néha mégiscsak békésebb hely a katedra.

ERNŐ Nem kell betojni. Ez olyan lökött, azt se tudja, hol vásárolta azt a vackot. Csak ordítozik.

TIBOR Megalázott és megnyomorított. A nyomor mindnyájunkat maga alá teper.

ERNŐ Egyetemet végeztem, de ilyen alakokkal kell naponta tárgyalnom. Lehet, hogy írni se tud.

SEBESTYÉN Emlékszel arra a fiatal lengyel házaspárra, akiktől húsz szamovárt vettünk egyszer? Azt hittük, valami ballék banda tagjai. Aztán kisült, hogy a férj filozófiatanár, a feleség meg lengyel szakos. Egész nap álldógtak

itt, hogy eladjanak egy rakomány étkészletet, valamiféle szerszámokat, meg hús számovárt, mert azt hallották, hogy Jugoszláviában az emberek szeretik a számovárokat.

TIBOR A nyomor nemcsak a szegénységünkben fejeződik ki. A nyomor a jellemünket teszi tönkre. A lelkünket torzítja el. A nyomor alázatossá és gyűlölködővé tesz bennünket. Egymást harapjuk, mint a kutyák.

ERNŐ Hagyd a filozófiát. Nézd, ezek a lepkék nem igazi ezüsből valók. De majdnem annyit kaphatsz értük, ha ügyes vagy, mint az ékszerészek az igaziakért.

TIBOR Hamisított lepkék . . .

ERNŐ Ha százat veszel, azonnal viheted őket . . .

(A piaci zaj lehalkul. Vízcsobogás.)

TIBOR Boldog vagy?

NÓRA Képzeld el, körülöttünk mennyi porcika, mályva, pászortortáska, csészekürt, tükszem, kikerics, csikorka, gyöngyhúr, zsálya, kecskedísz . . .

TIBOR Hagyd a füveket. Nem arra gondoltam.

NÓRA Mennyiféle fű nőtt itt. Ha csak a fűfajtaikat felsorolom neked . . .

TIBOR Hagyd a füveket. Számomra egyetlen virág van ezen az egész tisztáson. Az te vagy. Igazi kincs a sok gyomnövény között.

NÓRA Nézd, ott milyen különleges virág van. Olyat még nem is láttam soha.

TIBOR Egy csókot nyomok csupán ajkadra . . .

NÓRA Megnézem, milyen virág lehet.

TIBOR Ne szaladj, megvár. *(Nagyot nevet.)* Elszállt. Hiszen az lepke volt. Egy lepke volt.

NÓRA Most kinevetsz. Azt hittem, végre fölfedeztem egy virágot, amelyet nem ismerek.

TIBOR A virág, amely repülni tud.

NÓRA Lepke volt. Most nevethetsz.

TIBOR Egy virág, amely repülni tud. *(Suttog.)* De itt van a kezemben, kedves tanár urak. És én nem adom senkinek. Ennek nem fogja senki számolni sem a bibéit, sem a szirmait, nem bánthatják sem a levelét, sem a szárát, ennek nem áthatják ki a gyökerét, ezt nem préselhetik egyik fiókjukba sem. Ez az én virágom . . .

NÓRA Most boldog vagy?

TIBOR Nagyon. Ez a virág engem nagyon boldoggá tesz.

(Ajtócsengő.)

TIBOR Te már pakolsz? Még egy teljes hetünk a kiköltözésig. Megbeszéltük Sneider úrral, hogy előbb körülnézek Szegeden, a pénzt biztos helyre tettem, ráérünk még . . .

NÓRA Én nem érek rá.

TIBOR Előbb akarsz indulni?

NÓRA Férjhez megyek.

TIBOR Mi van veled? Férjnél vagy. Te vagy a feleségem.

NÓRA Máshoz megyek férjhez.

TIBOR Hogyhogy? Hiszen el se váltunk!

NÓRA Az ügyvéd már beadta a válókeresetet. Meg fogod kapni hivatalosan.

TIBOR Nem értem. Nem szeretlek? Csallak? Rossz vagyok?

NÓRA Mind nem érdekes. Férjhez megyek.

TIBOR Várjál! Mielőtt útnak indultam volna, itt szeretgettük egymást a kaucson. Megcsókoltalak, és azt mondtam, hogy te vagy a kis virágom, és te visszacsókoltál . . .

NÓRA Ez akkor volt. Most az van, hogy én elmegyek. Mással.

TIBOR De hát kivel? Hiszen szinte ki se jártunk sehova az utóbbi időben?

NÓRA Feleségül megyek Sneider úrhoz.

TIBOR Ahhoz a kopaszodó öregúrhoz? Mit kezdesz vele?

NÓRA Már vett nekem egy fehér Mercedest. Szerződést kötöttünk, hogy azonnal rám íratja fele házát, külön devizaszámlát nyitott nekem Szegeden.

TIBOR Pénz? Pénz kell neked, és nem szerelem?

NÓRA Mi vagyok én? Virág? Lepke? Felhők fodrai? Férjhez megyek Sneider úrhoz.

TIBOR De hát azért adtam el a lakást, hogy együtt kezdjünk új életet. Együtt és nem külön-külön!

NÓRA Ezt a rádiót elvihetem?

TIBOR Vigyél, amit akarsz. De hát hova még? Szeretlek, érted? Szeretlek.

NÓRA Ugyan mikor lesz neked fehér Mercedesed?

TIBOR Mit számít az? Soha. Ezen nem gondolkodtam.

NÓRA De én ültem itthon, és kénytelen voltam gondolkodni.

TIBOR Ne menj el! Mindent megteszek érted. Lehet, hogy egy-két év alatt nekem is lesz fehér Mercedesem.

NÓRA Nekem már van.

TIBOR Ez a háború, ez a válság, ez a nyomor, ez mindenkinek rombolni kezdi az agyát. Fogd föl, Sneider úr rajtunk, menekülő magyar családokon kereste a fehér Mercedest is meg az összes devizáját. Mindenkiről lehúz még ő is egy bőrt, nem törődve mások nyomorával . . .

NÓRA Mindenki törődjön a saját nyomorával.

TIBOR Fosztogat bennünket a többi farkassal együtt, akik lopják a segélycsomagokat, elveszik a keservesen összegyűjtött könyöradományok felét, akik nem szégyellik mások kínjait megadóztatni . . .

NÓRA Vigyázz a saját zsebedre. Majd én is vigyázok a magaméra.

TIBOR Én legalább szerettelek első perctől fogva, Sneider úr egyszerűen megvásárol . . .

NÓRA Ezt az ezüstlepkét becsomagolom. Azt mondtad, nekem vetted.

TIBOR Igen. Azt mondtam, ez a lepke a virág, amely repülni tud. Nem is kell becsomagolnod.

NÓRA Biztosabb, ha a pénztárcámba teszem.

TIBOR Az a lepke te vagy. Nóra, szeretlek, nem érted? Hova leszel? Hova mégy?

(*Piaci zaj.*)

ERNŐ Akkor száz pár Nike nyolcvan márkával számítva.

TIBOR Hetven.

ERNŐ Legyen hetvenöt.

TIBOR Hetven.

ERNŐ Valami hasznom nekem is legyen.

TIBOR Száz párat veszek.

ERNŐ Ám legyen. Ötven pár lámpásokkal világító cipő negyven márkáért.

TIBOR Harmincöt.

ERNŐ Negyvenet kértem.

TIBOR Harmincöt.

ERNŐ Kemény legény maga, mintha matematikát tanult volna, és nem biológiát.

TIBOR Tanultam.

ERNŐ Meg is látszik magán. Tíz darab Elind mixer, tíz Panasonic telefon . . .

Meg is volnánk. Miért nem vesz ebből az ezüstlepkékből is, nagyon olcsón adom, keresni fog rajta, meglátja.

TIBOR Ezüstlepke nem kell.

ERNŐ Pedig veszik ajándéknak, mint a cukrot. Tiszta haszon vele dolgozni, és kevés helyet foglal.

TIBOR Nem érdekel.

SEBESTYÉN Hagyd békén az embert, egész jó vásárt csináltatok így is.

ERNŐ Én csak kereskedelmi szempontból . . .

SEBESTYÉN Hagyjad, ha mondom. Mondd, Tibor, Nórárt láttad, mióta Szegedre mentél? Ha nem sértelek vele . . .

TIBOR Nem.

SEBESTYÉN Nem láttad?

TIBOR Annyit tudok róla, hogy Sneider úr egyik üzletfelével Bécsbe távozott, és Ausztriában él. Más semmit.

SEBESTYÉN Elröpült ő is. Mint annyian.

TIBOR Sok minden megváltozott fél évtized alatt.

SEBESTYÉN Megváltozott az egész átkozott világ. Meg tán mi is vele.

TIBOR Várjon csak, várjon!

ERNŐ Kell még valami?

TIBOR Mégiscsak adjon száz darab ezüstlepkét is.

ERNŐ Megjött az esze. Mondom, jól fog keresni ezeken a lepkéken.

TIBOR Remélem. A piacon az a fontos, hogy az ember jól keressen az árun, igaz? Mi volna más a fontos ezen a mi piacainkon, mint a haszon meg a kereset, igaz? Csak az. Csak az, és semmi más . . .

(Lejelentő zene.)